

Programy autorskie realizowane jako przedmioty uzupełniające w II Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Słupsku

Od 1 września 2012 r. funkcjonuje rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych. Zasadnicza zmiana polega na tym, że zamiast określania tygodniowej liczby godzin w trzy- lub czteroletnim cyklu nauczania przeznaczonym na obowiązkowe zajęcia edukacyjne, została określona minimalna ogólna liczba godzin, przeznaczonych na realizację podstawy programowej kształcenia ogólnego z poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych w całym cyklu kształcenia. Wspomniane Rozporządzenie, w § 3. 1. ustęp 2 stworzyło szkołom możliwość realizacji dodatkowych zajęć edukacyjnych, które (po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i rady rodziców), są dla ucznia obowiązkowe.

W II Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Słupsku podczas dodatkowych zajęć edukacyjnych realizowane są autorskie programy przedmiotowe. Formuła ta budzi zainteresowanie nauczycieli i uczniów. Jest to sposób na animowanie i uatrakcyjnianie postępu pedagogicznego¹. Autorskie programy przedmiotowe dobrane są według zainteresowań specjalistycznych uczniów, którzy dokonali wyboru klasy. W tym miejscu przypomnieć warto, iż ramach klas profilowanych funkcjonowały/funkcjonują:

- klasa A – matematyczno-fizyczna,
- klasa B – biologiczno-chemiczna,
- klasa C – humanistyczna,
- klasa D – językowa (oddział dwujęzyczny)
- klasa E – uniwersytecka.

Aby szczegółowo zaprezentować działania nowatorskie w II Liceum Ogólnokształcącym, warto przypomnieć, czym jest autorski program przedmiotowy. Autorski program przedmiotowy, obok funkcjonujących: autorskich programów problemowych, klas autorskich oraz szkół autorskich jest najczęściej zauważalny w Polskiej szkole². Idea programu autorskiego opiera się na opisie działań nauczyciela, które powiązane są wspólnym celem. W programie autorskim nauczyciel ma możliwość wdrażania swoich własnych pomysłów, niekiedy wyraża swój punkt widzenia na konkretny przedmiot, poprzez dobór treści oraz sposobu realizacji tegoż³. Założenia programu autorskiego łączą w sobie działania twórcze z odtwórczymi. Autor programu autorskiego korzysta z wiedzy i doświadczenia własnego, posiłkując się innymi źródłami naukowymi. Bardzo ważnym czynnikiem jest fakt modelowania procesu.

Program autorski oparty jest na doświadczeniach nauczyciela i ucznia. Warto zatem zdać sobie sprawę z faktu, że program taki jest zarówno dziełem nauczyciela jak i uczniów, którzy go realizują. Efektem programu autorskiego jest realizacja skutecznego procesu edukacyjnego, który nakierowany jest na rozwijanie zainteresowań i pasji ucznia. Istotnym elementem programu autorskiego jest możliwość modyfikowania treści podczas jego realizacji⁴. Program autorski jest swoistym „drogowskazem” dla nauczyciela, w którym kierunku należy podążać, zaś sposoby „dojazdu” planujemy w trakcie realizacji. Warto dodać, iż autorem programu najczęściej jest jeden

nauczyciel, ale może to być również zespół nauczycieli. Istotnym elementem programu autorskiego jest określenie warunków jego realizacji. W działaniach tych należy ująć:

- a) uczniów – ich kompetencje wstępne, potrzeby oraz oczekiwania,
- b) rodziców – zrozumienie nowatorstwa, chęć współpracy,
- c) środowisko społeczne funkcjonowania szkoły, ośrodki badawcze, uczelnie wyższe,
- d) warunki wyposażenie szkoły (w tym w sprzęt specjalistyczny), liczbę uczniów w klasie, położenie szkoły,
- e) życzliwą i twórczą atmosferę całej społeczności szkolnej.

W II Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza w Słupsku funkcjonują następujące programy autorskie:

W klasach matematyczno-fizycznych

1. Twórcze rozwiązywanie problemów informatycznych (autor Romuald Jakowczyk). Nadrzędnym celem programu jest poszerzenie wiedzy informatycznej ucznia. Proces ten wiąże się z umiejętnością rozwiązywania problemów informatycznych, fizycznych, matematycznych i związanych z najróżniejszymi działami nauki i gospodarki oraz umiejętnością tworzenia programów komputerowych. Cele ogólne: przygotowanie do posługiwania się metodami i środkami informatycznymi w rozwiązywaniu problemów w przyszłej aktywności zawodowej, zrozumienie podstawowych zasad działania, budowy oraz kierunków rozwoju sprzętu i oprogramowania, w tym podejścia algorytmicznego. Wyrobienie umiejętności właściwego doboru narzędzi informatycznych do rozwiązywania problemów informatycznych. Dostrzeganie korzyści i zagrożeń związanych z szybkim rozwojem informatyki.

2. Rysunek techniczny (autor Romuald Jakowczyk). Nadrzędnym celem programu jest podnoszenie wiedzy technicznej ucznia. Wiedza ta wiąże się zawsze z umiejętnością czytania, wykonywania i rozumienia rysunku technicznego oraz umiejętnością tworzenia graficznego opisu części i maszyn. Celem programu jest zapoznanie ucznia z podstawowymi pojęciami i podstawami tworzenia rysunku technicznego. Zapoznanie z narzędziami kreślarskimi i programami komputerowymi służącymi do wykonywania rysunków technicznych, zapoznanie z rodzajami rzutów i sposobami ich wykonywania. Poznanie najnowszych norm technicznych i rysunkowych. Poznanie najnowszych rozwiązań technicznych stosowanych we współczesnej nauce i technice.

3. Matematyka stosowana (autor Aneta Mikucka). Program ukierunkowany jest na specjalistyczne przygotowanie uczniów do przyszłego studiowania matematyki na kierunkach politechnicznych, uniwersyteckich, ekonomicznych oraz na kierunkach, na których matematyka jest przedmiotem wiodącym. Cele edukacyjne programu: uporządkowanie podstaw wiedzy matematycznej (ze szczególnym naciskiem położonym na rozumienie faktów matematycznych) na takim poziomie, aby możliwe było osiągnięcie sukcesu na dalszych etapach edukacji. Wykształcenie umiejętności samodzielnej pracy nad zagadnieniami matematycznymi. Dotyczy to zarówno takich umiejętności jak czytanie tekstu matematycznego, włączanie poznanych faktów do analizy zagadnień niematematycznych, jak też umiejętność stawiania pytań, formułowania hipotez matematycznych i poszukiwania dróg ich weryfikowania

4. Informatyka dla inżynierów (autor Jarosław Linder). Celem programu jest: przygotowanie do świadomego wyboru kierunku i zakresu dalszego kształcenia informatycznego, poznanie pojęć, metod informatyki i zdobywanie niezbędnych umiejętności, umożliwiających podjęcie pracy, studiów lub innych form dokończenia. Poznanie wybranych zagadnień informatyki jako dyscypliny naukowej. Rozumienie, a nie tylko pamięciowe opanowanie zagadnień z dziedziny informatyki. Poznanie obszarów zastosowania informatyki i zasad funkcjonowania społeczeństwa informacyjnego. Poznanie przeobrażeń w dziedzinie informatyki w perspektywie europejskiej i światowej. Rozwiązywanie problemów informatycznych w sposób twórczy.

Klasa biologiczno-chemiczna

1. Język łaciński dla lekarzy (autor Jacek Czyżyk). Celem podstawowym nauki języka łacińskiego jest przekazanie uczniom wiedzy niezbędnej dla kształtowania i zdobycia wyższej kultury języka, świadomego posługiwania się językiem ojczystym, który poprzez swoją historię zakotwiczony jest w łacińskim dziedzictwie językowo-kulturowym. Nauka języka łacińskiego nie jest celem samym w sobie. Poprzez poznanie słownictwa i zwrotów z zakresu chemii, biologii i medycyny uczniowie zyskają podstawową wiedzę umożliwiającą im swobodne rozumienie literatury naukowej w zakresie studiowanego kierunku. Główne zagadnienia programu opierają się na opanowaniu podstawowych wzorów odmian rzeczowników i czasowników. Opanowanie słownictwa związanego z następującymi tematami: mianownictwo chemiczne i biologiczne, nazwy środków leczniczych i środków opatrunkowych, budowa anatomiczna człowieka.

2. Biologia molekularna (autor Iwona Andrzejewska). Podstawowym celem programu jest wdrożenie osiągnięć naukowych oraz popularyzacja nowoczesnej medycyny i biologii molekularnej. W trakcie zajęć prezentowane będą praktyczne zastosowania biologii molekularnej w medycynie, szczególnie w diagnostyce molekularnej i testach genetycznych. Istotnym celem programu jest poznanie podstawowych technik biologii molekularnej (izolacja materiału genetycznego, techniki elektroforezy, trawienie restryktazami i hybrydyzacja). Program ma na celu przekazanie wiedzy, która wraz z innymi przedmiotami podstawowymi umożliwi uczniom szerokie spojrzenie na biologię molekularną. Dziedzina ta stanowi wstęp do wiedzy o chorobach genetycznych człowieka, przekazywanej na dalszych etapach nauki. Główne zagadnienia programu: komórki i makrocząstki, struktura białek, właściwości kwasów nukleinowych, manipulowanie genami, wektory do klonowania, biblioteki genowe i ich przeszukiwanie, wirusy nowotworowe i onkogeny, genomika funkcjonalna i nowe technologie.

Klasa humanistyczna

1. Język łaciński dla prawników (autor Jacek Czyżyk). Celem podstawowym nauki języka łacińskiego jest przekazanie uczniom wiedzy niezbędnej dla kształtowania i zdobycia wyższej kultury języka, świadomego posługiwania się językiem ojczystym, który poprzez swoją historię zakotwiczony jest w łacińskim dziedzictwie językowo-kulturowym. Nauka języka łacińskiego nie jest celem samym w sobie. Poprzez poznanie terminologii prawniczej, która w znacznej mierze oparta jest na prawie rzymskim, uczniowie zdobywają podstawową wiedzę niezbędną do zrozumienia i zgłębiania tajników prawa. Główne zagadnienia programu: opanowanie podstawowych wzorów odmian rzeczowników i czasowników; opanowanie terminologii prawniczej; zagadnienia z zakresu kultury antycznej związanej z historią prawa.

2. Etyka mediów (autor Dorota Kłós). Program swoim zakresem obejmuje zagadnienia z pogranicza etyki i medioznawstwa. Głównym celem programu jest wskazanie istoty i natury dylematów etycznych, wynikających z wykonywania zawodu dziennikarza. Na zajęciach uczniowie pod kierunkiem nauczyciela skupią się na przeglądzie norm i zasad określających zachowania i działania w pracy dziennikarza, takich jak dążenie do prawdy, bezstronność i uczciwość, szacunek do prywatności innych, niezależność od grup interesów, poszanowanie prawa oraz respektowanie dobrych obyczajów. Uczniowie będą mieli możliwość skonfrontowania polskich kodeksów etyki dziennikarskiej (Dziennikarski Kodeks Obyczajowy i Karta etyczna mediów) z ich realizacją w polskich mediach (prasa, radio, telewizja i Internet).

3. Laboratorium prasowe (autor Iwona Płóciennik). Celem programu jest rozwijanie dziennikarskich zainteresowań uczniów oraz ich indywidualnych zdolności i umiejętności, kształtowanie umiejętności komunikowania się, doskonalenie umiejętności dziennikarskich, poznanie trudniejszych form i gatunków publicystycznych, praktyczne wykorzystanie wiadomości i umiejętności dziennikarskich przy redagowaniu szkolnej gazety oraz kroniki szkoły. Współpraca

z profesjonalnymi czasopismami lokalnych i regionalnych mediów. Rozwijanie umiejętności poszukiwania i selekcjonowania materiału dziennikarskiego, rozwijanie umiejętności segregowania, opracowywania zdobytych informacji, określania własnego stanowiska – motywowanie sądów aprobujących lub krytycznych. Uświadomienie roli mediów, środków i form ich pracy.

4. Propedeutyka prawa (autor Mariusz Domański). Celem programu jest rozwinięcie umiejętności i kompetencji w zakresie rozumienia, analizowania i interpretowania regulacji prawnych (prawo cywilne, prawo karne, prawo administracyjne, prawo rodzinne) oraz zasadami prawa i przepisami prawnymi. Uczeń podczas zajęć poznaje podstawowe terminy z zakresu prawa i jego miejsca w życiu społecznym. Podczas realizacji przedmiotu uczeń systematycznie wzbogaca swoją wiedzę oraz umiejętności, a także dąży do profesjonalizmu. Realizacja programu odbywa się na mocy porozumienia i zyczliwości Szkoły Policji w Słupsku oraz Sądu Okręgowego w Słupsku.

Klasa językowa (oddział dwujęzyczny)

1. Język łaciński dla poliglotów (autor Jacek Czyżyk). Celem nauki języka łacińskiego jest przekazanie uczniom wiedzy niezbędnej dla kształtowania i zdobycia wyższej kultury języka, świadomego posługiwania się językiem ojczystym, który poprzez swoją historię zakotwiczony jest w łacińskim dziedzictwie językowo-kulturowym. Język łaciński pełnił przez wieki rolę drugiego języka i był nośnikiem tradycji europejskiej, w wyniku tego wszystkie języki europejskie zawierają w swoich słownikach pokąsną liczbę wyrazów łacińskich. Poznanie języka łacińskiego daje uczniom cenne narzędzie, ułatwiające uczenie się języków nowożytnych oraz lepsze poznanie własnego języka. Główne zagadnienia programu to: opanowanie podstawowych wzorów odmian rzeczowników i czasowników. Opanowanie terminologii gramatycznej i literaturoznawczej. Poznanie zagadnień z zakresu kultury antycznej związanej z historią gramatyki, literatury i filozofii.

2. Kultura i sztuka krajów hiszpańskojęzycznych (autor Monika Rutkowska). Celem programu jest zapoznanie młodzieży z głównymi aspektami kultury i sztuki Hiszpanii i krajów hiszpańskojęzycznych Ameryki Środkowej i Południowej. Zainteresowanie uczniów kulturą i sztuką krajów hiszpańskiego obszaru językowego. Zmotywowanie uczniów do pracy własnej w zakresie nauki o krajach hiszpańskojęzycznych. Poszerzenie wiedzy uczniów o tradycję i historię kultury światowej. Uatrakcyjnienie i wzmocnienie motywacji do nauki języka hiszpańskiego przez współudział uczniów w prowadzeniu lekcji.

3. Podstawy translatoryki (autor Piotr Sulik). Celem programu jest zainteresowanie młodzieży problematyką przekładu, rolą tłumacza we współczesnym świecie. Zachęcenie do studiowania na studiach translatorycznych. Zaznajomienie młodzieży z podstawami teorii tłumaczeń oraz podstawowymi terminami. Uczeń posiada elementarną wiedzę z zakresu teorii przekładu. Będzie znał i rozumiał podstawowe założenia właściwe dla wybranych teorii i szkół w ramach przekładoznawstwa. Będzie potrafił posługiwać się podstawową terminologią translatoryjną. Uczniowie nabeą umiejętności, które pozwolą na rozwiązywanie typowych problemów tłumaczeniowych. Bęą mieli świadomość złożoności procesu tłumaczenia.

4. Kultura i sztuka krajów anglojęzycznych (autor Irina Lach). Celem programu jest zapoznanie z pochodzeniem i historią języka angielskiego, poznawanie specyfiki kulturowej krajów anglojęzycznych, przybliżenie elementów anglojęzycznej kultury młodzieżowej. Opanowanie słownictwa, umożliwiającego swobodne obcowanie z dobrami krajów anglojęzycznych. Pobudzenie ciekawości i tolerancji wobec innych kultur, religii, zachowań i tradycji.

Klasa uniwersytecka

1. Gospodarowanie czasem (autor Joanna Jaśniewicz). Program ma na celu wspomaganie ucznia w procesie dydaktyczno-wychowawczym poprzez zapoznanie i wdrożenie go w efektywne sposoby dysponowania własnym czasem. Program skierowany jest do uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy chcą przeanalizować mechanizmy własnego działania i lepiej organizować swój czas. Dodatkowym zadaniem programu jest odkrycie sposobu na to, jak zachować w procesie poznawania siebie i swojego czasu, równowagę między obowiązkami a odpoczynkiem oraz jak, w efekcie umiejętności organizacji pracy, za pomocą odpowiednich mechanizmów i narzędzi osiągnąć sukces.

2. Ekonomia w praktyce (autor Barbara Gadomska). Zmieniająca się rzeczywistość i rynek pracy, na którym panuje konkurencja, sprawiają że istnieje konieczność przygotowania uczniów do ciągłego przystosowywania się do sytuacji na rynku pracy. Ekonomia w praktyce wprowadzi uczniów w realia funkcjonowania gospodarki, przygotowując ich do wejścia na rynek pracy. Program oparty jest na pracy zespołowej uczniów. Koncepcja programu oparta jest na założeniu, iż uczeń powinien dowiedzieć się, w jakim zakresie i w jaki sposób uwarunkowania ekonomiczne i społeczne wpływają na jego życie i decyzje. Proponowany cykl zajęć kładzie nacisk na kształtowanie umiejętności i postaw osoby przedsiębiorczej oraz praktyczne zastosowanie wiedzy dotyczącej gospodarowania własnymi zasobami.

3. Multimedia w pracy naukowej (autor Iwona Płociennik) Naczelną ideą programu jest zapoznanie uczniów z możliwościami wykorzystania multimediów (mediów) zarówno w procesie uczenia się, jak i nauczania. Celem programu jest zapoznanie ucznia – badacza, naukowca ze sposobem, metodami, kanałami multimedialnego publikowania własnych osiągnięć intelektualnych. Uczeń powinien umieć i chcieć wykorzystywać swoją wiedzę teoretyczną w praktyce, między innymi w celu tworzenia projektów dydaktycznych. Wykazać się nie tylko wiedzą merytoryczną, dotyczącą problematyki danego projektu, ale także umiejętnościami praktycznymi, pozwalającymi mu na stworzenie ciekawej, a przez to skutecznej formy przekazu.

***

Autorami i realizatorami programów autorskich są nauczyciele, posiadający kwalifikacje do prowadzenia tych zajęć (studia podyplomowe, kursy kwalifikacyjne, inne formy doskonalenia) oraz wykorzystujący własne doświadczenia, nabyte na typowych przedmiotach licealnych. Istotnym elementem są również własne pasje i samorozwój nauczyciela/innovatora w tym kierunku.

Sądzę, iż programy autorskie są wymienną okazją do tego, aby pokazać szerszą ofertę edukacyjną pla-cówki, a także w nieschematyczny sposób zapoznawać młodzież ze specjalistycznymi dziedzinami nauki. Programy autorskie są przez ich autorów ewaluowane, celem wypracowania efektywnego sposobu kierowania uczeniem się oraz doboru formy skutecznego przyswajania wiedzy i kształtowania umiejętności oraz propozycji, z jakich źródeł informacji uczeń może korzystać⁵.

Podczas realizacji programu autorskiego jego twórca ma świadomość „wolnego wyboru”. Dobiera on zarówno formy, metody, a także środki niezbędne do realizacji założonych celów. Permanentnie obserwuje, poddaje ewaluacji, doskonali swój program, mając na uwadze fakt, wszechstronnego rozwoju ucznia. Oprócz kompetencji twardych, podczas realizacji programu autorskiego, należy zwrócić uwagę na istotny czynnik, jakim jest praca zespołowa. Nauczyciel powinien również wykreować sytuację, w której uczeń sam będzie potrafił się uczyć, a także polegać i ufać innym. Ważnym czynnikiem jest również odpowiedzialność za to, co robi sam⁶. Prawidłowy/poprawny dobór proporcji w działaniach nauczyciela, połączony z autokreacją ucznia, zależeć musi nie tylko od twórcy programu (nauczyciela), ale również od jego odbiorcy (ucznia).

Mariusz Domański Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
dyrektor II Liceum Ogólnokształcącego
im. A. Mickiewicza w Słupsku

Przypisy:

1. S. Dylak, Wprowadzenie do konstruowania programów szkolnych, Warszawa 2000.
2. B. Dumowska, Edukacja autorska w szkołach publicznych w Polsce. Kraków 2003.
3. Nauczyciel i jego program autorski, pod red. Jadwigi Kędzierskiej, Kraków 2001.
4. H. Komorowska, O programach prawie wszystko, Warszawa 1999.
5. R. Schulz, Procesy zmian i odnowu w oświacie, Warszawa 1993.
6. A. Lewin, System wychowania a twórczość pedagogiczna, Warszawa 1983.

Bibliografia:

1. Radziewicz J., O planowaniu pracy wychowawczej, Warszawa 1990.
2. Komorowska H., O programach prawie wszystko, Warszawa 1999.
3. Wrag E.C., Trzy wymiary programu, Warszawa 1999.
4. Sobańska-Bondaruk M., Zasady konstruowania programów nauczania. „Wiadomości historyczne”.
5. http://www.bc.ore.edu.pl/Content/271/programy_nauczania_w_rzeczywistosci_szkolnej.pdf [dostępny 9.04.2015].
6. Materiały własne II liceum Ogólnokształcącego im. A. Mickiewicza .

Opublikowano w: „Informator Oświatowy” nr 2/2015, s. 28-32